

ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ФОКУСИ ПРАВНИЧИХ СТУДІЙ

УДК 343.98(477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.2.38>

Сергій Петрович БОЛВІНОВ,
кандидат юридичних наук
(Головне управління Національної поліції в
Харківській області, м. Харків)

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ (НА ПРИКЛАДІ СИСТЕМИ SORC)¹

Повномасштабне вторгнення росії на територію України, щоденне вчинення російською армією воєнних злочинів стало новим викликом для правоохоронної системи, діяльність якої кардинально змінилась. Поліція Харківщини одна з перших адаптувалася до таких викликів. Яскравим прикладом стало створення та функціонування на базі Слідчого управління Головного управління Національної поліції в Харківській області системи управління даними, обробки та аналізу для розслідування справ SORC. Функціонал цієї системи дозволяє швидко віднайти потрібну інформацію в процесі розслідування воєнних злочинів, здійснити обробку та завантаження документів, фото-, відео- та інших матеріалів. Сьогодні система SORC являє собою справжню бібліотеку доказів воєнних злочинів, скоєних російськими військовослужбовцями.

Ключові слова: диджиталізація, цифровізація, оцифрування, алгоритмізація, інформаційна система, розслідування воєнних злочинів, система SORC.

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 року збройні сили російської

¹ Пілотний проект, який функціонує на базі Слідчого управління Головного управління Національної поліції в Харківській області (розробник: ТОВ «СОПК», Україна).

федерації вторглися в Україну, що стало різкою ескалацією так званої російсько-української війни, яка все ще триває, а її витoki сягають окупації Криму в 2014 році, а можливо, й раніше. Розвиток міжнародного кримінального права зумовлений конфліктами, насильством і масовими звірствами. Російське вторгнення в Україну знову оживило ідею міжнародного кримінального правосуддя. Інтерес громадськості та засобів масової інформації до міжнародної кримінально-правової експертизи є значним, заклик до міжнародного кримінального судочинства є гучним, а держави прагнуть надати компетентним інституціям, як на міжнародному, так і на національному рівнях, додаткові ресурси¹.

З перших днів повномасштабного вторгнення росії правоохоронні органи України зіштовхнулися з принципово новими викликами, насамперед щодо фіксування та розслідування воєнних злочинів, які суттєво вирізняються особливостями механізму їх учинення та збирання доказової бази. Тим паче, що у зв'язку з уведенням воєнного стану в Україні було внесено зміни до кримінального та кримінального процесуального законодавства з метою забезпечення ефективної роботи правоохоронних органів. Серед іншого, наприклад, з'явився такий вид злочину, як колабораційна діяльність². Звісно, подолання цих викликів стало надзвичайно складним завданням, де одним із важливих індикаторів є застосування сучасних диджиталізованих підходів у роботі з інформацією, яку органи досудового розслідування отримують під час проведення процесуальних дій. Інформацію про вчинення російськими військами воєнних злочинів важливо не лише зібрати, а й систематизувати, обробити та ефективно використовувати, що в подальшому забезпечить формування дійсно якісної та надійної доказової бази.

На значні обсяги інформації, з якою доводиться працювати слідчим Національної поліції під час розслідування воєнних злочинів, вказують як науковці, так і міжнародні правозахисні організації. Так, В. Шевчук наголошує на тому, що «на території України російські військові масово вбивають мирних людей, знищують об'єкти інфраструктури та помешкання громадян, гвалтують жінок і дітей, мародерствують та ін. Злочини, скоєні військовими рф на території нашої держави, є надзвичайно масштабними, і їх фіксування та розслідування потребують дослідження чималого обсягу подій, ретельного збирання значного масиву доказів і проведення численних судових експертиз»³. Дійсно, воєнні злочини, скоєні на території України, є надзвичайно масштабними. Їх розслідування передбачає

¹Geneuss Julia, Jeßberger Florian. Russian Aggression and the War in Ukraine: An Introduction. *Journal of International Criminal Justice*. 2022. Vol. 20, Iss. 4. Pp. 783–786. DOI: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqac055>

²Салманов О. В. Зміни у правовому регулюванні розслідування кримінальних проваджень під час воєнного стану. *Право і безпека*. 2023. № 2 (89). С. 198–206. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.18>.

³Шевчук В. Сучасні проблеми криміналістики в умовах війни та глобальних загроз. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. Вип. 3 (28). С. 12. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.02>.

дослідження значного обсягу подій, ретельне збирання безлічі доказів і проведення великої кількості судових експертиз¹.

Варто зауважити, що з 24 лютого 2022 р. лише слідчими Слідчого управління Головного управління Національної поліції в Харківській області (далі – СУ ГУНП в Харківській області) було розпочато розслідування більше 20 тис. кримінальних проваджень, пов'язаних з війною. Харківські слідчі та криміналісти провели більше 29,5 тис. оглядів місць воєнних злочинів. У таких умовах важливим етапом повсякденної роботи органів і підрозділів Національної поліції з вересня 2022 р. були стабілізаційні заходи на деокупованих територіях Харківщини. Це надскладне і в той же час дуже важливе завдання поліції.

За підсумками успішної контрнаступальної операції сил безпеки та оборони України на окупованій території Харківської області росіяни в паніці залишили в покинутих населених пунктах, зокрема в місцях їх базування, величезну кількість документів і чорнових записів. Слідчі вилучали секретні документи, журнали бойових дій, нагородні листи, схеми мінних полів, рапорти окупантів, але, безперечно, одними із найголовніших документів були списки особового складу військовослужбовців рф. Усі ці документи вилучалися під час проведення оглядів місць подій, проте постала проблема систематизації усього цього масиву інформації та пошуку оптимальних варіантів роботи з ним, зокрема з використанням інформаційних систем.

В українській правовій доктрині теоретико-правові основи наукового осмислення питання формування та застосування інформаційних систем під час розслідування кримінальних правопорушень були сформовані такими дослідниками, як С. Абламський, Л. Гончаренко, Є. Демидова, О. Дуфенюк, М. Капустіна, К. Латиш, Ю. Орлов, В. Романюк, Т. Фоміна, К. Чаплинський, В. Шевчук та ін. Водночас особливого значення інформаційні системи набувають саме під час розслідування воєнних злочинів, що й породжує потребу в більш широкому міждисциплінарному аналізі цієї сфери суспільних відносин.

Мета статті полягає в тому, щоб визначити практичні аспекти формування та застосування інформаційних систем під час розслідування воєнних злочинів на основі аналізу системи SORC, що функціонує на базі СУ ГУНП в Харківській області.

Для досягнення вказаної мети на вирішення були поставлені такі *завдання*: 1) з'ясувати сутність цифровізації в процесі вдосконалення цілої низки процесів в умовах сьогодення; 2) акцентувати увагу на особливих умовах розслідування воєнних злочинів, що зумовлюють потребу використання інформаційних систем; 3) проаналізувати напрями використання та технічний потенціал системи SORC.

Виклад основного матеріалу. У цифровому середовищі, що швидко

¹Авдеева Г. К. Проблеми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2022. Вип. 43. С. 70. DOI: <https://doi.org/10.31359/2079-6242-2022-43-70>.

розвивається, забезпечення інформаційної безпеки стало критично важливим питанням. Насамперед це зумовлено викликами, пов'язаними з кіберзагрозами, які вимагають надійної правової інфраструктури для зміцнення інформаційної безпеки¹. Реалії сьогодення наочно свідчать, що військова агресія зі сторони росії супроводжується особливою жорстокістю. За цей час російськими військами вчинено велику кількість воєнних злочинів, убито та замордовано тисячі українських громадян, зруйновано мільйони будівель та забруднено мінами тисячі гектарів української землі². Жаліві події в Бучі стали наочним свідченням учинення російською армією воєнних злочинів та злочинів проти людства. Деокупація Харківської області, історії людей, що вижили, виявлені місця масових поховань (наприклад, місце масового поховання в м. Ізюм – 448 тіл загиблих), 31 місце катування цивільних громадян та тисячі інших воєнних злочинів російських військових відкрили очі всього світу на справжні наміри окупантів. У зв'язку з цим зарубіжні дослідники небезпідставно наголошують на тому, що винні мають понести відповідальність саме за вчинення воєнних злочинів³, але складні злочинів проти людяності мають чимало спільних ознак з ознаками складів воєнних злочинів, що створює труднощі у правозастосуванні. До того ж Кримінальний кодекс України не містить спеціальних складів злочинів проти людяності, чим виявляє абсолютну дезадаптивність щодо запитів синхронізації національної та міжнародної кримінальної юстиції у справі протидії злочинам, пов'язаним з агресією рф проти України⁴.

В умовах збройної агресії, що триває, окреслені питання мають важливе значення, адже щоденно російська армія вчиняє воєнні злочини на території Харківської, Сумської, Запорізької, Дніпропетровської та інших областей. На превеликий жаль, жахлива реальність цієї війни – це тисячі вбитих і закатованих цивільних українців, зниклих безвісти, захоплених у полон. Станом на серпень 2024 року лише в Харківській області з початку повномасштабного вторгнення загинуло 2729 цивільних людей, з них 93 дитини, поранено – 5580, з них 436 дітей. Слідчими поліції Харківської області розслідуються 2450 кримінальних проваджень щодо безвісти зниклих 2806 цивільних людей, з яких 333 дитини. Ці та десятки тисяч інших жертв воєнних злочинів, майно та будинки яких були зруйновані невибірковими російськими обстрілами, вимагають встановлення та покарання винних.

¹ Pleskach M., Tumasoniene. Legal Support for Information Security of Legal Entities under Lithuanian and Ukrainian Legislation. *Право і безпека*. 2023. № 4 (91). С. 161–174. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.4.14>.

² Гончаренко Л. Л., Абламський С. Є. До питання сутності воєнних злочинів через призму російсько-української війни. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2023. Вип. 2 (102). С. 80–89. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.102.80-89>.

³ Tchobo D. L. R. Potential International Crimes in Ukraine: Should Atrocities in Bucha Be Classified as Genocide, War Crimes, or Crimes Against Humanity? *Право і безпека*. 2022. № 2 (85). С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.01>.

⁴ Орлов Ю. В. Злочини проти людяності в контексті збройного конфлікту в Україні: визначення, проблеми розмежування із суміжними складами злочинів. *Право і безпека*. 2023. № 1 (88). С. 99–112. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.1.09>.

В умовах війни перед органами досудового розслідування постала низка завдань: від необхідності кримінально-правового реагування на дії, які завдають або можуть завдати шкоди інтересам народу України й держави з питань національної безпеки та оборони, до необхідності вироблення концептуально нових підходів розслідування воєнних злочинів¹. У цьому контексті важливого значення набуває врахування сучасних процесів цифровізації, бурхливий розвиток яких суттєво вплинув на діяльність державних органів².

Нині цифрова трансформація швидко змінює наше життя в умовах, коли суспільство потребує значно кращої спроможності запобігати та розслідувати злочинні дії для захисту громадян. Це породжує нагальну потребу в активній реформі цифрової криміналістики, щоб значно підвищити здатність суспільства витримувати навантаження, спричинені злочинами в епоху цифрової трансформації³. Окремі науковці вважають, що оцифрування документів є одним із нових напрямів диджиталізації, адже оцифрування документів дозволяє отримати інформацію з паперового документа. Процес оцифрування документа передбачає перетворення паперового документа на зображення та обробку отриманого зображення для вилучення інформації. Оцифровані сигнали можна безпосередньо застосовувати до наявних алгоритмів прогнозування⁴.

Деякі дослідники пропонують навіть розуміти цифровізацію як окремий різновид наукового дослідження, намагаючись відповісти на такі питання: 1) який можливий об'єкт наукового дослідження цифровізації; 2) чи може наука оцифрування мати певну термінологію та методи, зосереджуючись на обговоренні об'єкта дослідження цифровізації, який можна назвати емулятивністю, тобто специфічним явищем, викликаним цифровими технологіями, віртуальним світом та інтернетом, який можна вивчати в багатьох сенсах, включаючи психологію особистості. У багатьох країнах цифровізація в основному сприймається лише як практична сфера діяльності та відбувається відповідно до цього сприйняття. Водночас можливо припустити, що ширший підхід був би більш доречним, досліджуючи науковий характер оцифрування, спрямований на емпіричну та експериментальну фіксацію об'єктивних явищ реальності, які можуть бути досліджені новою наукою⁵.

¹ Ablamskyi S., Tchobo D. L. R., Romaniuk V., Šimić G., Ilchyshyn N. Assessing the Responsibilities of the International Criminal Court in the Investigation of War Crimes in Ukraine. *Novum Jus*. 2023. Vol. 17, No. 2. Pp. 353–374. <https://doi.org/10.14718/NovumJus.2023.17.2.14>.

² Абламський С. Є., Романюк В. В., Абламська В. В. Кіберзлочинність та використання цифрових технологій: сучасні виклики правоохоронній системі. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка*. 2024. № 1 (105). С. 254–266. DOI: <https://doi.org/10.33766/2786-9156.105.254-266>.

³ Klasen L., Fock N., Forchheimer R. The invisible evidence: Digital forensics as key to solving crimes in the digital age. *Forensic Science International*. 2024. Vol. 362. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2024.112133>.

⁴ Patil R., Karandikar R. Digitization of documented signals using vertical scanning // 2015 International Conference on Microwave, Optical and Communication Engineering (ICMOCE) (Odisha, 18–20 December 2015) / School of Electrical Sciences IIT Bhubaneswar. Odisha, India, 2015. P. 239. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICMOCE.2015.7489735>.

⁵ Lauzikas R. Digitization as a science. *Archeologia E Calcolatori*. 2009. Vol. 20. P. 247.

У межах викладеного вище варто звернути увагу на те, що у світовій науці формування та застосування інформаційних систем у певній діяльності майже не розглядалося в екстремальних умовах, подібних до тих, що зараз тривають в Україні під час російської агресії, яка супроводжується щоденним обстрілами та вчиненням російськими військовими воєнних злочинів.

Особливе значення подібних інформаційних систем зростає в умовах розслідування воєнних злочинів, адже нові інформаційні технології відкривають нові можливості в розкритті та розслідуванні таких злочинів шляхом використання методів, які допомагають керувати репозитарієм криміналістичної інформаційної системи. Під час розслідування воєнних злочинів ми маємо справу з неповною та невизначеною інформацією з численних джерел даних, що забезпечує багато форм інтелектуального аналізу й методів оцінки ситуації. Головним завданням постає пошук нових можливостей представлення знань з метою підготовки якісних інтелектуальних систем для розслідування воєнних злочинів, вироблення уніфікованого підходу до інтеграції різних баз даних і методів представлення знань для сприяння процесам консультування при розпізнаванні відповідних закономірностей і розслідуванню таких злочинів¹.

Після деокупації території Харківщини понад два місяці на базі Головного управління Національної поліції в Харківській області без відпочинку та вихідних одночасно працювали більше 10 мобільних груп слідчих, криміналістів, вибухотехніків та експертів із різних областей України. Коли в процесі роботи правоохоронців усі знайдені після окупантів документи були зібрані в одному місці, то виявилось, що це більше 100 мішків (повністю заповнені декілька вантажних автомобілів). І це не враховуючи пристроїв катування, протигазів, польових телефонних апаратів, електричних проводів, палиць, біт, російського військового однострою, сухих пайків, пляшок з-під спиртних напоїв, недопалків, відбитків пальців рук, зразків ДНК тощо. Це поставило перед слідством нові питання щодо збереження доказів, їх систематизації та аналізу для максимально ефективного використання під час розслідування воєнних злочинів. Перед слідчими постає надскладне завдання щодо встановлення максимально повних відомостей російських військовослужбовців, військову вертикаль командування, місця перебування та їх причетність до вчинення воєнних злочинів.

Повна ідентифікація російських військових з фото-, відео- та/або аудіоматеріалами, проведення їх впізнання з потерпілими в багатьох випадках є важливим прямим доказом воєнного злочину, оскільки проведення інших слідчих (розшукових) дій на окупованій території під час

¹ Dzemydiene D., Kazemikaitiene E., Petrauskas R. Knowledge representation in advisory information system of crime investigation domain // Databases and Information Systems II : 5th International Baltic Conference / ed.: Hele-Mai Haav, Ahto Kalja (Tallinn, Estonia, 3-6 June 2002). Dordrecht : Springer, 2002. P. 135. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-015-9978-8_11.

бойових дій фактично є неможливим. Наприклад, як знайти повні дані військового російської армії, знаючи тільки його позивний, або прізвище, або місцеперебування, або посаду, з-поміж сотень різнопланових документів. Тому не випадково вітчизняні науковці, акцентуючи увагу на складності та багатогранності окресленого нами завдання, зазначають, що «слідчий при постійному аналізі величезного масиву інформації повинен виокремлювати з неї криміналістично значущу. Це завдання ускладнюється труднощами отримання відомостей з різних джерел, постійним дефіцитом часу, завантаженістю слідчих та складними умовами їх роботи, особливо зважаючи на реалії сьогодення. Крім того, при розкритті кримінальних правопорушень, які доводиться розслідувати вперше (воєнні злочини), слідчий вирішує складні тактичні та пізнавальні завдання. Такі завдання взагалі не можуть бути вирішені без належного сучасного інформаційно-аналітичного забезпечення»¹. Зважаючи на те, що територія Харківщини постійно піддається обстрілам, перед органами досудового розслідування постало завдання щодо збереження цих документів. Взагалі питання збереження документів і речових доказів в умовах воєнного стану зазнало кардинального переосмислення, що, безперечно, має відобразитися в нових наукових розвідках.

Під час документування воєнних злочинів, учинених російськими військовослужбовцями, окрім паперових документів слідчі також мали обробляти терабайти відео-, фото-, аудіоматеріалів з місць обстрілів, а також радіоперехоплення розмов росіян. Як слушно зауважує О. Дуфенюк, «висвітлення окремих логістичних, криміналістичних та судово-медичних питань є вихідним пунктом для подальших наукових розвідок, метою яких є формування якісної практики притягнення до кримінальної відповідальності порушників міжнародного гуманітарного права»². При цьому саме аналітична діяльність слідчого є основою розслідування воєнних злочинів. Отже, у таких умовах постала нагальна потреба в розробленні унікальної за своєю суттю інформаційної системи, за допомогою якої органи та підрозділи поліції мали б змогу обробляти й завантажувати документи, фото-, відео- та інші матеріали, які свідчать про вчинення військовослужбовця російської армії воєнних злочинів. Так і з'явилася ідея пілотного проекту зі створення системи управління даними, обробки та аналізу для розслідування справ SORC, що сьогодні функціонує на базі СУ ГУНП в Харківській області, розробником якої є українська компанія ТОВ «СОРК».

Основними функціями системи SORC (рис. 1) є: 1) створення, наповнення та робота з базою доказів воєнних злочинів і матеріалами кримінальних проваджень; 2) пошук воєнних злочинців, взаємодія між

¹Капустіна М. В., Демидова Є. Є., Латиш К. В. Використання сучасних інформаційних технологій при розслідуванні воєнних злочинів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 565. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/134>.

²Дуфенюк О. М. Розслідування воєнних злочинів: логістичні, криміналістичні та судово-медичні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 373. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/88>.

різними підрозділами, обмін інформацією; 3) пошук зв'язків та контроль за діяльністю.

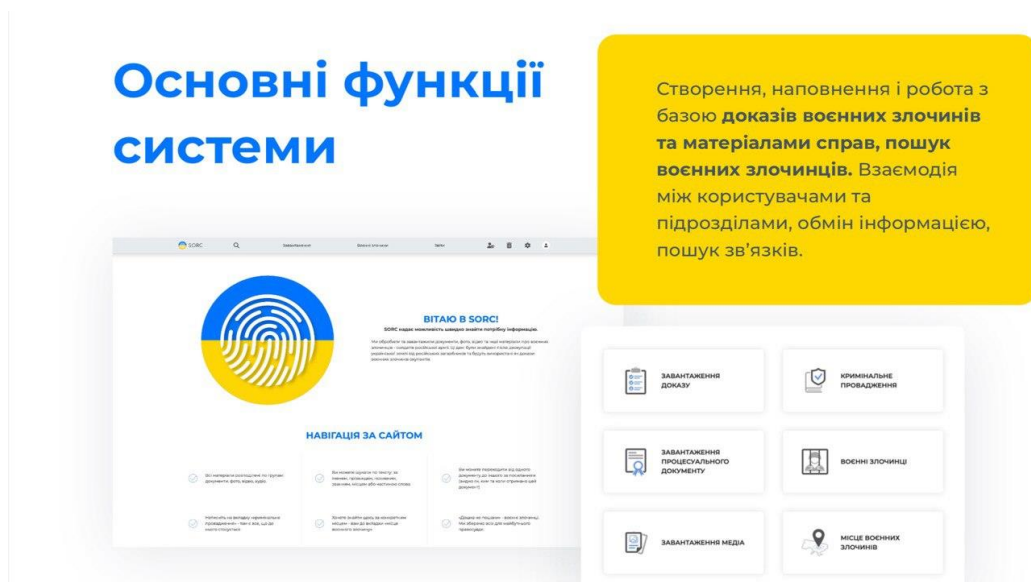

Рис. 1. Основні функції системи SORC

На операційному рівні система SORC дозволяє: 1) завантажувати різні типи даних; 2) обробляти завантажені дані з уніфікацією та можливістю пошуку в них; 3) безпечно зберігати дані в системі; 4) здійснювати пошук інформації; 5) надавати аналітичні звіти за результатами попереднього дослідження даних у системі, зокрема за допомогою штучного інтелекту (перебуває в процесі розроблення); 6) формувати анкети (з можливістю накопичення додаткової інформації) щодо кожного окремого військовослужбовця РФ, інформація про якого наявна в системі; 7) надавати користувачам різні права доступу з обов'язковим контролем їхніх дій у системі; 8) здійснювати комунікацію за допомогою електронних повідомлень з адміністратором системи та користувачами між собою за допомогою повідомлень в особистому кабінеті; 9) верифікація користувача через Дія.Підпис.

Щодо типів даних, які під час розслідування воєнних злочинів можуть бути завантажені до системи SORC, то до них належать: 1) показання (у форматі тексту та відео); 2) речові докази; 3) документи; 4) висновки експертів; 5) аудіо-, відеоматеріали; 6) фотографії; 7) інформація про координати та локації; 8) супутникові знімки; 9) електронна кореспонденція; 10) електронна інформація; 11) схеми, карти та інші графічні матеріали; 12) розвідка на основі відкритих джерел (OSINT)¹; 13)

¹ Що таке OSINT (Open Source Intelligence, розвідка на основі відкритих джерел)? // The Transmitted : сайт. 31.10.2023. URL: <https://thetransmitted.com/adlucem/shho-take-osint-open-source-intelligence-rozvidka-na-osnovi-vidkrytyh-dzherel/> (дата звернення: 06.07.2024).

аналітичні звіти та ін.

Важливо зазначити, що роботу з системою SORC суттєво спрощують наявні підсистеми (рис. 2), які дозволяють організовувати цілеспрямовану роботу за низкою основних напрямів.

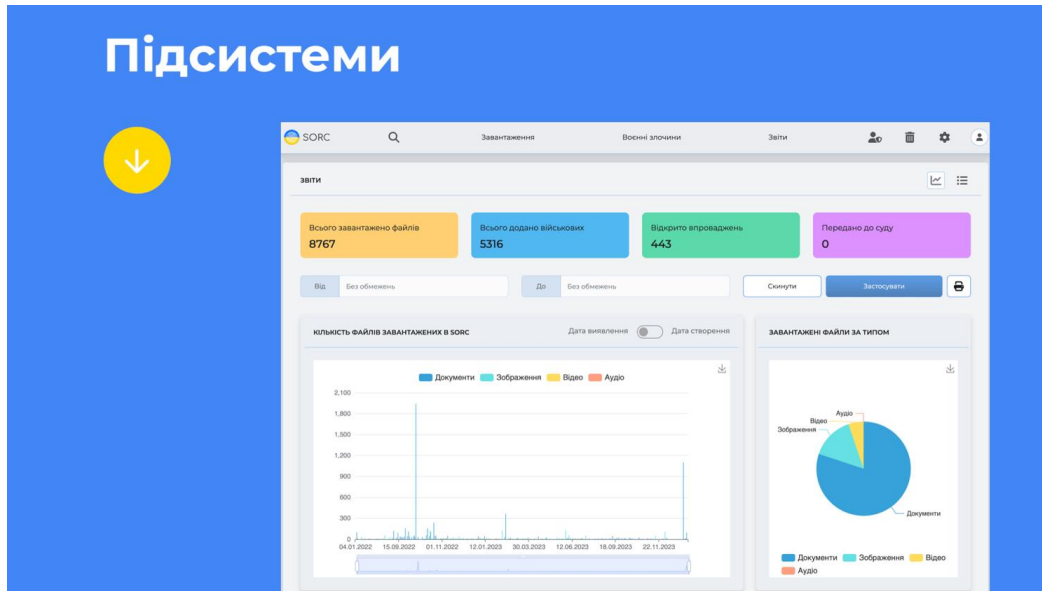

Рис. 2. Підсистеми системи SORC

Підсистема «Докази» дозволяє:

- 1) завантажувати оцифровані дані — докази воєнних злочинів, учинених військовослужбовцями рф;
- 2) здійснювати розширений пошук за всіма типами даних, зокрема текстовими, рукописними, в аудіо- та відеоформаті;
- 3) одночасно бачити вихідні дані (скановані оригінали документів) та їх стислий опис;
- 4) мати доступ до даних фіксації місць воєнних злочинів (аудіо-, відеоматеріали, супутникові знімки, соціальні мережі, відкриті дані OSINT тощо);
- 5) працювати в цілковитій інтеграції з підсистемами «Воєнні злочинці» та «Кримінальні провадження» за допомогою механізму контекстних посилань.

Підсистема «Воєнні злочинці» являє собою інструмент для накопичення інформації, пошуку та ідентифікації осіб за наявними в системі SORC документами, фото- та відеоматеріалами, геолокацією та іншими даними системи. За допомогою механізму контекстних посилань докази, процесуальні документи та анкета воєнного злочинця поєднані між собою (можливість переходу між такими категоріями даних: анкета воєнного злочинця — документ рф — процесуальний документ).

Підсистема «Кримінальні провадження» містить як процесуальні

документи, так і докази воєнних злочинів, тобто всі інші дані системи SORC. Це забезпечує ефективну роботу з розслідування конкретного злочину.

Таким чином, за допомогою проаналізованих вище функціональних можливостей система SORC дозволяє швидко знайти потрібну інформацію під час розслідування воєнних злочинів, здійснювати обробку та завантажувати документи, фото-, відео- та інші матеріали про воєнних злочинців — військовослужбовців російської армії.

Серед іншого, варто звернути увагу на те, що в системі SORC усі матеріали розподілені за групами: 1) документи; 2) фото; 3) відео; 4) аудіо. Такий розподіл якнайкраще забезпечує здійснення пошуку за текстом, іменем, прізвищем, позивним, званням воєнного злочинця тощо. Крім того, наявна можливість переходу від одного документа до іншого за посиланням, що дозволяє зрозуміти як, ким та коли отримано цей документ. Система за допомогою відповідної вкладки дозволяє, по-перше, отримати максимальну інформацію про конкретне кримінальне провадження; по-друге, збирати інформацію про всіх ідентифікованих росіян (живих чи вже загиблих), які вчиняли воєнні злочини на території України; по-третє, надає можливість отримати інформаційні звіти, що допомагають обробити інформацію.

З урахуванням практичного застосування системи SORC можна виокремити такі її переваги:

- 1) масштабованість;
- 2) захист та надійність;
- 3) робота в режимі 24/7;
- 4) вебінтерфейс, сумісний із мобільними пристроями;
- 5) наявні інструменти для роботи з відеоматеріалами та зображеннями.

Звернемо увагу й на те, що безпека в системі та контроль за численними процесами в її межах забезпечуються, по-перше, за рахунок контролю за зверненнями до системи; по-друге, програмним забезпеченням, що відповідає вимогам безпеки та функціональності; по-третє, двофакторною автентифікацією; по-четверте, роботою через захищений VPN-канал; по-п'яте, система бекапів та фізичного захисту серверного обладнання; по-шосте, верифікація користувача через Дія.Підпис.

Потенціал системи SORC може бути наглядно проілюстрований у процесі аналізу конкретних кейсів, у яких ця система відіграла важливу роль під час встановлення особи злочинця. Так, слідчі СУ ГУНП в Харківській області змогли точно вирахувати, хто з представників армії РФ викрав автомобіль адміністрації Дворічанського національного природного парку під час окупації. На початковому етапі слідчі мали лише розповідь свідків, під час якої було встановлено, що одного з мародерів називали «Ден» і він був командиром. За допомогою системи SORC було отримано список особового складу російського підрозділу: це один із рукописних текстів, які ворог покинув у селищі Дворічне Харківської області, а слідчі оцифрували та

завантажили його до програми. Надалі слідчі вже легко вийшли на військовослужбовця рф Дениса Максимова, його профіль зараз у системі доповнено фотографіями та іншими даними.

Інший кейс також ілюструє потенціал системи SORC. Зокрема, потерпілий знав тільки прізвище військовослужбовця рф, який погрожував йому зброєю, здійснив постріл в його бік задля залякування, а потім заволодів його ноутбуком, мобільним телефоном, а згодом автомобілем. Лише на основі наявних даних слідчі під час роботи з системою змогли одразу побачити відсканований список з повними паспортними даними та посадою цього військовослужбовця рф. Ним виявився командир роти одного з підрозділів російської армії. Залишилось лише технічне питання: знайти фото військовослужбовця та підтвердити ці дані, що й було зроблено під час пред'явлення особи для впізнання за фотознімками.

Аналізуючи наявні в системі SORC списки російських військовослужбовців вже встановленого підрозділу, слідчі змогли ідентифікувати та отримати фотознімки інших військових. В ході досудового розслідування також були проведені впізнання зі свідкам та потерпілими, які впізнали ще 5 військовослужбовців рф, причетних до вчинення як цього, так і інших воєнних злочинів.

Отже, наведені вище практичні кейси наочно засвідчують, що функціонал і можливості системи SORC є важливими під час розслідування воєнних злочинів.

Висновки. Резюмуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що одним із напрямів забезпечення швидкого й повного здійснення досудового розслідування в кримінальних провадженнях щодо воєнних злочинів є застосування слідчим сучасних диджиталізованих підходів у роботі з інформацією, отриманою під час проведення процесуальних дій. При цьому таку інформацію важливо не лише зібрати, а й необхідним чином систематизувати та обробити. Надважливість цього напряму наглядно продемонстровано на прикладі роботи системи SORC, яка сьогодні функціонує на базі СУ ГУНП в Харківській області та практично себе виправдала. Адже за допомогою функціональних можливостей системи SORC під час розслідування воєнних злочинів можна швидко знайти потрібну інформацію, здійснити обробку та завантажити документи, фото-, відео- та інші матеріали про воєнних злочинців. Така система є справжньою бібліотекою воєнних злочинів, які вчинили російські військовослужбовці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абламський С. Є., Романюк В. В., Абламська В. В. Кіберзлочинність та використання цифрових технологій: сучасні виклики правоохоронній системі. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка*. 2024. № 1 (105). С. 254–266. DOI: <https://doi.org/10.33766/2786-9156.105.254-266>.

2. Авдєєва Г. К. Проблеми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2022. Вип. 43. С. 70. DOI: <https://doi.org/10.31359/2079-6242-2022-43-70>.

3. Гончаренко Л. Л., Абламський С. Є. До питання сутності воєнних злочинів через призму російсько-української війни. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2023. Вип. 2 (102). С. 80–89. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.102.80-89>.

4. Дуфенюк О. М. Розслідування воєнних злочинів: логістичні, криміналістичні та судово-медичні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 373. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/88>.

5. Капустіна М. В., Демидова Є. Є., Латиш К. В. Використання сучасних інформаційних технологій при розслідуванні воєнних злочинів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 565. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/134>.

6. Орлов Ю. В. Злочини проти людяності в контексті збройного конфлікту в Україні: визначення, проблеми розмежування із суміжними складами злочинів. *Право і безпека*. 2023. № 1 (88). С. 99–112. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.1.09>.

7. Салманов О. В. Зміни у правовому регулюванні розслідування кримінальних проваджень під час воєнного стану. *Право і безпека*. 2023. № 2 (89). С. 198–206. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.18>.

8. Шевчук В. Сучасні проблеми криміналістики в умовах війни та глобальних загроз. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. Вип. 3 (28). С. 12. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.02>.

9. Що таке OSINT (Open Source Intelligence, розвідка на основі відкритих джерел)? // The Transmitted : сайт. 31.10.2023. URL: <https://thetransmitted.com/adluce/shho-take-osint-open-source-intelligence-rozvidka-na-osnovi-vidkrytyh-dzherel/>.

10. Ablamskyi S., Tchobo D. L. R., Romaniuk V., Šimić G., Ilchyshyn N. Assessing the Responsibilities of the International Criminal Court in the Investigation of War Crimes in Ukraine. *Novum Jus*. 2023. Vol. 17, No. 2. Pp. 353–374. <https://doi.org/10.14718/NovumJus.2023.17.2.14>.

11. Dzemydiene D., Kazemikaitiene E., Petrauskas R. Knowledge representation in advisory information system of crime investigation domain // Databases and Information Systems II : 5th International Baltic Conference / ed.: Hele-Mai Haav, Ahto Kalja (Tallinn, Estonia, 3–6 June 2002). Dordrecht : Springer, 2002. P. 135. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-015-9978-8_11.

12. Geneuss Julia, Jeßberger Florian. Russian Aggression and the War in Ukraine: An Introduction. *Journal of International Criminal Justice*. 2022. Vol. 20, Iss. 4. Pp. 783–786. DOI: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqac055>

13. Klasen L., Fock N., Forchheimer R. The invisible evidence: Digital forensics as key to solving crimes in the digital age. *Forensic Science International*. 2024. Vol. 362. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2024.112133>.

14. Lauzikas R. Digitization as a science. *Archeologia E Calcolatori*. 2009. Vol. 20. P. 247.

15. Patil R., Karandikar R. Digitization of documented signals using vertical scanning // 2015 International Conference on Microwave, Optical and Communication Engineering (ICMOCE) (Odisha, 18–20 December 2015) / School of Electrical Sciences IIT Bhubaneswar. Odisha, India, 2015. P. 239. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICMOCE.2015.7489735>.

16. Pleskach M., Tumasoniene. Legal Support for Information Security of Legal Entities under Lithuanian and Ukrainian Legislation. *Право і безпека*. 2023. № 4 (91). С. 161–174. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.4.14>.

17. Tchobo D. L. R. Potential International Crimes in Ukraine: Should Atrocities in Bucha Be Classified as Genocide, War Crimes, or Crimes Against Humanity?" *Право і безпека*. 2022. № 2 (85). С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.01>.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2024

Serhii P. BOLVINOV,

PhD in Law

(*Investigation Department of the National Police in Kharkiv Region, Kharkiv, Ukraine*)

PRACTICAL ASPECTS OF THE INFORMATION SYSTEMS APPLICATION IN THE INVESTIGATION OF WAR CRIMES (ON THE EXAMPLE OF THE SORC SYSTEM)

Russia's full-scale invasion of the Ukrainian territory and the day-to-day war crimes committed by the Russian army have become a new challenge for the law enforcement system, whose activities have changed dramatically. The police in Kharkiv region were among the first to meet these challenges. A striking example of this was the creation and operation of the Data Management, Processing and Analysis System for Investigations (SORC) on the basis of the Investigation Department of the Main Directorate of the National Police in Kharkiv Region. The system's functionality allows to find the necessary information in the course of war crimes investigations quickly, to process and upload documents, photos, videos and other materials of war crimes committed by the Russian army. Today, the SORC system is a real 'library of war crimes evidence' committed by Russian military personnel.

Keywords: *digitalization, algorithmization, information system, war crimes investigation, SORC system.*